

חזרה קצרה על הכרת הדף וסימונים מרכזיים

פתח את הגמרא בתחילת פרק רביעי

כתוב את כותרת העמוד

הדף במספרים הוא: _____, באותיות הוא: _____.

שם הפרק: _____, מספר הפרק: _____, שם המסכת: _____.

רש"י תמיד ימצא בצד _____ של הדף.

התוספות תמיד יהיו בצד _____ של הדף. לתוס' יש גם ד"ה _____.

הסימון 0 מפנה אותנו ל _____, שתפקידו הוא _____ הבא דוגמא אחת לכך מהעמוד הראשון _____.

הסימון א מפנה אותנו ל _____, שתפקידו הוא _____ הבא דוגמא אחת לכך מהעמוד הראשון ופתח את ראשי התיבות שבו _____.

הסימון (א) מפנה אותנו ל _____, שתפקידו הוא _____ הבא דוגמא אחת לכך מהעמוד הראשון _____.

הסימון * מפנה אותנו ל _____, שתפקידו הוא _____ הבא דוגמא אחת לכך מהעמוד הראשון _____.

פתח את הגמרא בדף כ"ו, א'.

במה שונה כותרת העמוד, מהכותרת שכתבת למעלה? _____ מדוע זה שונה? _____

מסקנה: כאשר פרק מסתיים בעמוד, ופרק אחר מתחיל באותו עמוד – הכותרת של העמוד תתייחס לפרק הקודם. הכותרת של הפרק הבא תופיע בעמוד הבא.

הערה: פרקים א' – ב' עוסקים בדיני קריאת המגילה. אגב כך, נשנו במשנה גם דיני קריאת התורה שמופיעים בפרקים ג' – ד'. כהקדמה לכך, סודרו במשניות א' – ג' דיני קדושת בית הכנסת. לפי חלק מהראשונים הפרק שלנו הוא פרק ג' ולא ד'. [הקדמת הקהתי למשנה].

משנה, כ"ה:

מה הנושא של המשנה? _____

כתוב את דברי הקדושה שמופיעים במשנה מהקל אל החמור: _____

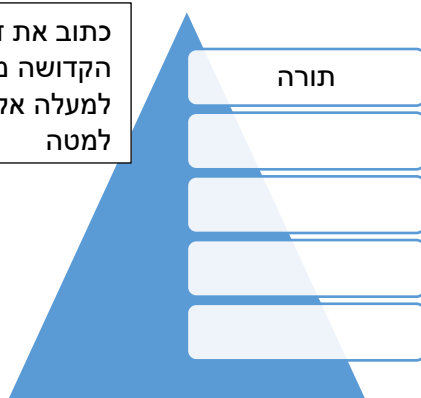
במשנה מופיעים מקרים, ודין. 5 מקרים על הצד החיובי [מה מותר לעשות], וחמישה מקרים על הצד השלילי [מה אסור לעשות]. כתוב את המרה, והדין:

5 מקרים על הצד החיובי:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

מחבר: משה דיין
קהל יעד – כיתה ח' ומעלה.
תוכן: חזרה על דברים בסיסים
והעמקה בסוגיה הראשונה
מייל להערות:
medayan@gmail.com

כתוב את דברי
הקדושה מהחמור
למעלה אל הקל
למטה

וחמישה מקרים על הצד השלילי:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

בסוף המשנה מופיעה הלכה נוספת, במילים "וכן במותריהן". עיין ברש"י שם וכתוב את המקרה והדין שכאן: _____

ביאור מושגים:

רחובה של עיר – רחבה, מקום בו היו מתפללים בתעניות [נעסוק בזה בהמשך].

תיבה – ארון קודש.

מטפחות – כיסוי של ספר תורה

ספרים – נביאים, כתובים

מעמדות – אלו הן מעמדות, לפי שנאמר - צו את בני ישראל ואמרת אלהם את קרבני לחמי", וכי היאך קרבנו של אדם קרב, והוא אינו עומד על גביו, התקינו נביאים הראשונים, עשרים וארבע משמרות. על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של כהנים, של לויים ושל ישראלים. הגיע זמן המשמר לעלות, כהנים ולויים עולים לירושלים, וישראל שבאותו משמר מתכנסין לעריהן וקוראין במעשה בראשית. [משנה תענית]

עיין ברש"י על המשנה בדף כ"ו. בד"ה "אבל מכרו תורה":

א. מהו העיקרון שעל פיו עובדת המשנה במה מותר לעשות? _____

ב. מהו המקור לכך שמעלים בקודש? באר אותו _____

ג. מהו המקור לכך שלא מורידים מהקודש? באר אותו _____

העיקרון של מעלים בקודש מופיע בהרבה מקומות והלכות. האם זכור לך מקרה נוסף שמשתמשים בו בעיקרון זה? כתוב אותו [הזכר בדעת בית הלל בחנוכה]: _____

עיין באות א' של הגהת הב"ח. מה הוא מתקן במשנה? _____

מדוע לדעתך הוא תיקן זאת? _____

גורס? _____

עכשיו נתחיל עם הגמרא. שימו לב שיש את המילה גמ' – שזה קיצור שלגמרא. מילה המסמנת את סיום המשנה ותחילת דברי הגמרא.

הגמרא מתחילה בציטוט מהמשנה: _____ רבה בר בר חנה אומר

שהמשנה היא דעת יחיד. היא דעתו של _____ אבל לדעת חכמים לרחוב _____

_____ , ולכן _____

מה טעמו של רבי מנחם שיש ברחוב קדושה? משום _____ . אבל חכמים סוברים שזה _____ , ולכן לרחוב אין _____ .
בואו ונרחיב קצת:

משנה מסכת תענית פרק ב

סדר **תעניות** כיצד מוציאים את התיבה **לרחובה של עיר** ונותנים אפר מקלה על גבי התיבה ובראש הנשיא ובראש אב בית דין וכל אחד ואחד נותן בראשו הזקן שבהן אומר לפניו דברי כבושין...

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כז עמוד ב

תנו רבנן: אנשי משמר היו מתפללין על קרבן אחיהם שיתקבל ברצון, **ואנשי מעמד מתכנסין לבית הכנסת**, ויושבין ארבע תעניות: בשני בשבת, בשלישי, ברביעי, ובחמישי.

לפי המקורות הללו: בתעניות התפללו ב _____ , ואילו במעמדות התפללו ב _____ .

בגמרא אצלינו, כתוב שלדעת ר' מנחם התפללו ברחוב גם _____ , וגם _____ .

האם ישנה סתירה בין המקורות?

עיינן ברש"י הראשון על **המשנה** [ד"ה "בני העיר"]. כיצד הוא גורס? _____ .

עיינן בתוספות על **המשנה** בד"ה "בני העיר". כיצד הוא גורס? _____ . מדוע? _____ .

עיינן ברש"י על הגמרא בד"ה "הואיל והעם" [רש"י קצת ארוך, לא להתיימש]:

- שימו לב לד"ה המתחיל של רש"י. כיצד הוא גורס כאן? _____ .
- באמצע רש"י הוא מסביר את הגרסא שלו [מתחיל במילים "אפשר בית הכנסת היה..."]. מה ההסבר שלו? _____ .
- לקראת הסוף הוא מביא גרסא אחרת. בשם מי הוא מביא את הגרסא? _____ . מה הגרסא? _____ . [גרסא זו מתאימה לבעלי התוספות].

עוד טיפה מאמץ.....

לקראת סוף פירושו של רש"י ישנו עיגול עם נקודה שחורה באמצעו. זוהי הפניה לגליון הש"ס – ר' עקיבא איגר¹ [מופיע למטה בצד שמאל].

- בשם איזה אחד מהראשונים הוא מביא את פירושו? _____ .
- כיצד הוא גורס? _____ .
- איך הוא מתרץ את הבעיה שהיתה לנו עם גרסא זו? _____ .

¹ ר' עקיבא איגר - רב וגדול בתורה; נולד בעיר אייזנשטאדט הונגריה י"ד חשון תקק"ב 1761 ומת בעיר פוזנא י"ג תשרי תקצ"ח 1837. למד בברסלוי אצל דודו אחי אמו, ר' וואלף איגר, שהיה אח"כ רב בעיר ליפניק. העשיר ר' יצחק מרגלית מליטא נתן לו בתו לאשה, וזמן רב ישב על שולחנו והיה פנוי לעסוק בתורה. ר' עקיבא בחר להיות ראש ישיבה. אולם לבסוף נאלץ לקבל משרת רבנות.

בשנת 1791 ישב על כסא הרבנות בעיר "מארקיש פרידלאנד" בפרוסיה המערבית ושהה שם כעשרים וארבע שנה, ואח"כ ישב על כסא הרבנות בעיר **פוזנא**, כעשרים ושלוש שנה עד יום מותו. השאיר שמונה בנים ושמונה בנות משתי נשים שהיו לו במהלך חייו. בת אחת נישאה לר' משה סופר בשנת 1813.

נוסף על בקיאותו הגדולה בכל חדרי התורה וחריונות הנפלאה, היה עניו מאוד, רודף חסד. הוא ביקר חולים בזמן המגפה בשנת 1831, וזכה למכתב תהילה ההקיסר ויילהלם השלישי. התנגד לכל תיקון בדת, ולא רצה לנטות מדברי הראשונים:

זהו, אנחנו בישורת האחרונה. נבדוק מה קורה בדפוסים השונים בכתבי היד:

295-294 קולומביה	גטינגן 3	וילנא
<p>יוסי אמ' ר' זעירא הואיל והעם מתפללין בו בתעניות [*פ' דתנן במסכת תענית מוציאין את התיבה לרחובה של עיר וכו' וכיון דאית בה קדושה אסור להוריד לדמיה מקדושתן וחייבין אנו להעלות להן בקדושה חמורה ולפיכך לוקחין בהן בית הכנסת דמעלין בקודש ולא מורדין [* ובמעמדות [*פ' לא גרסינן דבמעמדות לא היתה תפלה ברחוב*]]* אלא</p>	<p>ר' זירא הואיל והעם מתפללין בו בתעניות ובמעמדות ורבנן ההוא אקראי בעלמא הוא:</p>	<p>קדושה ור' מנחם בר יוסי מאי טעמיה הואיל והעם מתפללין בו בתעניות ובמעמדות ורבנן ההוא אקראי בעלמא</p>

Cambridge (CUL) - : - 329.787	Cambridge (CUL) Manchester - : - 329 598-599	הספריה הבריטית 400
<p>קדושה ור' מנחם בר יוסי? ימאי טעמ' אמ' ר' זורא הואיל והעם מתפללין בו בתעניות ובמעמדות ורבנן ההוא אקראי בעלמא הוא:</p>		<p>קדושה ור' מנחם בר יוסי מאי טעמיה אמ' ר' זירא הואיל והעם מתפללין בו בתעניות ובמעמדות ורבנן ההוא אקראי בעלמא הוא</p>

New York (JTS) - : 2078/1	New York (JTS) - : 1487/17	ונציה (ר"פ - רפ"ג)
<p>ור' מנחם? בר יוסף מ? א? מתפללין בו בתעניות ובמעמדות?</p>		<p>קדושה ורבי מנחם בר יוסי מאי טעמיה הואיל והעם מתפללין בו בתעניות ובמעמדות ורבנן ההוא אקראי בעלמ'</p>

פיזרו (רס"ט - רע"ו)

קדושה ורבי מנחם בר יוסי מאי
טעמיה הואיל והעם מתפללין
בו בתעניות ובמעמדות ורבנן
ההוא אקראי בעלמא

מינכן 95

טעמ' א"ר זירא הואיל והעם
מתפללין בו בתעניות
ובמעמדות ורבנן ההוא אקר
אי בעלמא הוא

מינכן 140

ר' זירא הואיל והעם מתפללין
בו בתעניות ומעמדות ורבנן
ההוא אקראי בעלמא הוא

מהתבוננות במקורות הללו, ניתן לומר כמעט בוודאות שהגרסא היתה: _____
ונצטרך לקבל את הסבר רש"י או הסברו של הרעק"א.